

م. نخبجوانی

صائب

نبریده یقیشه ن بو بو، وک صنعتکارین آدی محمد علی ، آتا۔
سنین آدی میرزا عبدالرحیمدر . او ، برنجی شاه عباسین سلطنتی
دورینده (۹۹۶ - ۱۰۳۸ هجری قمری) تبریزدن اصفهانه کوچمش و
اورادا تبریزلیلرین یاشادیغی عباس آباد محله سنده ساکن اولمشدر.
استاد صائین ادبیات عالمنده دوتدغی مقام او قدر یوکسکدرکه ،
بوسطراری یازان اونین وسفنی عبده سنه گو تور مکدن اظهار عجز ایندبر.
بونا گوره بیز اونین حقنده یازیلانلاری و دیله نلری مختصر بر شکلده
ترتیبه سالماقلا کفایتلنه جه بیک .

« شعر المعجم » آدلی کتابین مؤلفی شدلی نعمان نازیرکه :
« صائب ایرانین سون دورلرینده میدانه گلن مشهور شاعرلردن ، حتی
قآنی دن داها درین و معروف بیر شاعردر . چونکه قآنی ؛ فرخی
ومنوچهرنین تقلیدچیسی کیمی تانیندیغی حالده صائب تمامیله مبتکر
(اورزینال) بیر شاعر کیمی شهرت لشمشدر . »
غلام علی آزاد « سرو آزاد » آدلی تذکره سنده یازیر :

« صائب گوزهل فصاحتہ ، یوکسک الہامہ مالک بلاغتملی بیر شاعر در .
او شعرارینده دهرین مضمون ز بکر فکرلاری آیدین وشفاف برشکلده
افاده اتمه شدر . بو ایسه دیگر استادلارین کلامنده چوخ آرتصادف
ایدین بیر کیفیتدر . »

سرخوش « کلمات الشعرا » آدلی تذکره سنده د بیر :

« دیل سوز سنه منه آغشا اولدیغی گوفدن بری بیئر اوزونه ایله
بیر یوکسک فکرلی استاد گلمه شدر که ، اونین دیوانی نوز ساغایغندا
بوتون دنیانده مشهور اولسون روم سلطانلاری و هندوستان پادشاه .
لاری ایران شاهنه مکتوب یازیب صائبین دیوان و شعرلرینی خواهش
ایدردیلر ایران شاعری ایسه ، و اثرلاری ایماقتلی بیر هدیه کیچی اولار
گونده رردی . »

صائبین معاصری اولان میرزا طاهر نصر آبادی نوز تذکره سنده
یازیر :

« عالی فطرت و انتہاسیز شهرت صاحبی اولان صائب تعریفه
« محتاج دگلدر . اونین فصاحتین گونشی دنیانی ایشیقلا ندیرمش در . »
صائبین قلمنده کی شرافت و جلالت او قدر یوکسکدر که ، اونین
شعرلرینده هجو و مضحکه قییلیدن هیچ بر شنی بوخدر . ایله بونا
گوره ده صائب دییر :

حرف بوج از من کسی وقت غضب نشنیده است

کف نمبارد زهر طوفان بلب دریای من .

(ترجمه سی : حتی آجیقلا ندیغم زماندا بیله هیچ کیم مندین

بوج سوز ایشیمه شدر . هر هانکی بیر طوفان منیم دهنیزیمین ساحلیمه

كوپوك كتيره بيلمز) .

چوخلاری صابین فصاحتنه حد آبارمش و اونا مدحواهلق
ایتمشله ، فقط صائب نوز شکایتلرینده هیچ بیر زمان هجور و سوغوش
دیلمنه کتیره مشدر . معاصرو کیچمیش شاترلاری نوز شعرلرینده همیشه
یاخشلی ایقلا بناد ایتمشدر . اوجهله دن حافظ حقننده دیه مشدر :

زبیلان خوش الحان ابن چمن صائب

مرید زمزمه حافظ خوش الحان باش

(ترجمه سی: صائب؛ بوجهنین خوش آوازلی بایللری ایچریسنده
حافظین گوزله زمزمه سنین طاب لریندن اول ا).

دیگر بیر یرده شیخ سعدبنین آدینلی چکوب دئیر :

دراين ایام شد ختم سخن برخامه صائب

مسلم بود گر زین پیش در سندی شکر خانی

(ترجمه سی: اگر بووقنه قدر دیلملرده کزمن سعدبن شیرین
سوزلاری ایدیهسه ، آرتق سوز دفترچه سی صائب ایله باغلاندی).

صائب نوز معاصر لریندن سعیدی استرآبادی حقننده دئیر :

غزل گویی به صائب ختم شد از نکته پردازان

رباعی گر مسلم شد زموزوفان سعیدی را

(ترجمه سی: غزل سرائق صائب ایله ختم اولورسا ، رباعی سویلمک
فقط سعیدی به مخصوص ایدی).

۱۰۳۷ نجی هجری قمری ده وفات ایتمش مشهور حکیم وشاعر

شفائی نی بیلله وصف ایدیر :

در اصفهان که به درد سخن رسد صائب

کنون که نبص شناس سخن شفائی نیست

(ترجمه سی: صائب ، مادام که سوزین نبضنی دوتان شفائی آرادان
 گیتدی؛ پس اصفهاندا سوزین در دینه کیم یتیشه جکدر؟)
 ادیب وسوز استادلارینین عقیده سی بيله در که ، صائبین بوتون
 شعرلری بکر اثرلردر . چوخ تأسف که بوکامل استادین قدر وقهیتدی
 مجبول قالمش و نوزینه لایق مقامه چاند برلما مشدر . حتی اونین
 دیوانی ده ایندیه کمی آذر بایجاندا و ابراندا چاپ اید بله مشدر . صائب شیعه
 مذهب ایدی . لاکن تصوفه میل ایتدیگی شعرلریندن آشکار در .
 نوزی دیندار آدام اولدیغی حالده ریاکار زاهدلره و ملانماره نفرت
 ایدر مش . فقط اونین زماندا ملانمارین فوق العاده نفوذی اولدیغندان
 صائب اونلاری چوخ نازیک بر شکلده تمقید ایدردی . مثلاً بیر
 شعرینده دیر :

مخور صائب فریب فضل از عمامه زاهد
 که در گنبد زبی مغزی صدا بسیار می پیچد
 (ترجمه سی: صائب؛ زاهدین عمامه سنه باخوب فضلنه اویمما .
 چونکه گنبدین ایچی بوش اولدیغی ایچون سه سی او جالار)
 کار با عمامه و قطار شکم افتاده است
 خم در این مجلس بزرگیها با فلاتون کند .
 (ترجمه سی: ایندی ایش عمامه ایله قارینین بویو کلیگنه قالم مشدر .
 اودر که ، کوپ مجلسده افلاطونه بویو کونیک ساتیر .)
 عقل فطنت بجوی نستاند
 دور دور شکم و دستار است .
 (ترجمه سی: عقل و استعداده بیر آریا قدر قیمت ویریلیر .
 ایندی دوران قارین ایله عمامه دورانیدر) .

صائب قلیان چکه مکدن خوشلار مش . اود بیه رمش : مادام که
آدام قلیان چکه میه چکه مش ، دها سحر لر بیریندن نه ایچون قانخیر ؟ .
حتی او بوباره ده اطرافلی بیر مقاله ده یازمیشدر . همین مقاله نین
بیر حصه سی «بیتله » دانشمندان آذربایجان « کتابنده و صائبین
ترجمه حالنده اولدیغی ایچون اونى بورا یازماقدان واز کیچدیگ .
همین قلیان حقنده یازدیغی مقاله بو بیتله باشلاییر :

شستم لب پداله زآب شراب تلخ

کردم بدود تلخ قناعت زآب تلخ

(ترجمه سی : من پداله نین دوداقینی شرابین آجی سویوندا

یویوب ، آجی سوی آجی نوستیله عوض ایتدیم .)

ایچکی و تر باکین ضررلی اولماسی حقنده دیر :

ای که ارمی میکمی رخسار خود را لاله گون

غافل کز دل سیاهی غوطه در خون میخوری

کاهش و افزایش این نشئه بایکدیگر است

میخورد افیون ترا چندانکه انیون میخوری

(ترجمه سی : ای شرابین تأثیریه اوزی پورتله شمش غافل ،

قلبنین قارالیقنداندرکه ، قانین ایچینه جومورسان . بو نشئه بیسر

طرفدن آرتیریرسا ، او بیرى طرفدن اکسیله بر . سن تریاکی ییددیگین

قدر ، او دا سنی بیر) .

صائبین اوستونلیگی اساساً بوندا درکه ، او هیچ بیر وقت عبارت

پردازیغی و سوز اویناتماغی سهومه مش و توز اثرلرینده اجتماعی و

اخلاقی نصیحتلره ، ده رین معنابه فکر ویرمشدر . همده صائب کهنه

شاعرلری نه اینکه تقلید و تکرار ایتمه میش و بلکه صنعتی ایله

یوکسک بیه درجه به قالدیر مشدر که ، اوندان سوغرا گلذلر تقلید
بولیله اولسا بیله صائبه چاتا بیامه مشر .

شاعر مدیحه یازماقدان دا معین تولجی گورله مش ، طمعکارلق و
یا بر شئی اومماق مقصدیله مدیحه ویا قصیده یازما مشدر . بوباره ده
شاعر بیله دیبر :

دست طلب بسوی کسان میکنی دراز
بل بسته ای که یکنری از آبروی خویش
(ترجمه سی : دبلنمک ایچون آداملارا اوزاندیغین ال ، آبرو
وناموسندن کیچمک ایچون سالدیغین کور بیدر)

صائبین سیاحتلری

صائب هله جوان ایکن مکه به زیارته گیتمش و قابندان باش
مشده مسافرت ابده رهك ، امام رضائین شائینه بیر قصیده دبمشدر :
لله انحمد که بعد از سفر حج صائب
عهد خود تازه بسططان خراسان کردم .
(ترجمه سی : صائب ، آلهمه حمد اولسون که ، مکه سفریندن
سونرا خراسان سلطانین ده زیارتینه گیتدین) .
او ، کربلا ، نجف ، بغداد ، قروین و مازندران گزمش و شعر -
ارینده بو شهرلرین آدینی چکم مشدر مازندرانین پالچیق وزیغندان
خصوصیله شکایت ایتمه مشدر .

باد بغداد و طواف مرقد شاه نجف
از دل صائب حضور اصفهانرا میبرد .

(ترجمه سی : بغداد خابطه لری و حضرت علی نین قبرین
زیارتی اصفهانی صائین نوره گندن چیخاردیر) .

اگر صائب مقیم گلشن فردوس خواهد شد
نخواهد رفت از خاخر هوای سیر بغدادش .

(ترجمه سی : صائب اگر برشده بیله اولارسا ، بغدادین آب و
هوایی اونین یازیندان چیخما با جاقدر) .

حریف دلبران شهر قزوین نیستی صائب
بکش خودرا بخت اصفهان آهسته آهسته .

(ترجمه سی : صائب ، سن قزوین گوزلارین حریفی دگلسن .
اونا گوره ده آهسته آهسته اصفهان طرف سوروش .

آنچه از آب و گلی مارندران بر ما گذشت
گرد خاک اصفهانرا تو یا حواشم کرد .

(ترجمه سی : ما زندراندین سوریه ان و بالجه مندان او قدر جانا
کلدیك که اصفهانین تورباغنی و تیا کمی گوزیمزه چکمی آرزو لادیق) .

صائب اصفهاندا باشک یغی زمان دوستلاریمین و هم مجلسلارین
صمیمیت سیز لیگدن زنجیده ایاش و ۱۰۳۶- نجی هجری ایلینده

هندستانه سفر ایتمک مهصدله اصفهانی ترک اتمشدر او ، اینجیب
سیخیاندیغنی و اصفهاندا کمه سنی بیله ایضاح ایندیر :

ایزمین هند آئین رومندی بید

از صفهان دیده ای چون زنده رود آورده ام .

(ترجمه سی : ای هند تورباغی ، گوگرتمک قدرتنی تو یلا ،

اصفهاندا سنه زنده رود چایی کیمی آخان ایکی گوزگتیرمیشم .)

هایله :

بر سر بخت سیه خاک سیه زبینه است
ما بهندوستان نه بهر مال دنیا میرویم
این زمان صائب حریفان مست خواب غفلند
قدر ما خواهند دانستن چو زینجا میرویم .

(ترجمه سی؛ قارا بخته، قارا توریاخ باراشار . بیز هندستانه
دنیا مالی ایچون گیتمیرک . صائب، حریفار اندی غفلت یو خوشندا
درلار . بیزیم قدریمزی بورادان گیدیکدن سویرا بیله جگر) .
صائب کابله گلدی بوزمان خواجه ابوالحسن تربتی نین اوغلی
ظفرخان اورادا نائب المحکمه ادبی . ظفرخانین شاعرک طبیعی
واریدی و نوزنده شعراریمی احسن تخاصی ابله بازاردی اب صائبین
شعرده دوتدیغی مقامین درجه سنی گومترماک اچون بو بیغی
سویله میشدی :

طرز بازاران بیش احسن بعد از این مقبول نیست
تازه گوئیهای او از قبض طبع صائب است .

(ترجمه سی . احسن بوندان سوارا دوستلار نین اصول و طرز یعنی
بگنمیه جکدر . چونکه او تازه شعر لریمی صائبین طبعین فیضندن
الهام آلاق یازیر) .

ظفرخان صائبی اوج ایل نوزیانندا عزیز قوناق کیمی ساخلامش
واونا چوخ حرمت ایتمشدر . ۱۰۳۹ نجی هجری ایراینده شاه جهانین
تخته چیخماسی مناسبیله تشکیل ایدیلش جشنده اشتراک ایتمک
ایچون دکنه گیتدیگی زمان صائبی ده نوزیله آپارمشدر . صائب شاه
جهانین حضورینده بویوک حرمت قازانمش و سه و یلامشدر . شاه جهان

صائبه هزاره (*) منصبی ویر مشدر . ۱۰۴۳ هجری ایلده شاه جهان
ظفر خانی کشفیر حاکم لکینہ تعین ایندیگی زمان ظفر خان صائبی ده
نوزیله آبار مشدر . شاه جهانین و دیگر هندستان حکومت باشچی-
لارین حرمت و عزتیه باخمایاراق ، صائب غریبده باشاماقدان جاننا
گلمش و ونن حسرا یله دیمشدر :

بنداشتم زهند شود بخت تیره سبز
اینخاک هم علاوه بخت سیاه شد .

(ترجمه سی : ابله بیلیر دیم که ، هندستان منیم قارا بختمی
گولدره جکدر . بالعکس بوتور باخ دا منیم قارا بختمه علاوه ابدیلدی .
پادشاهین و هندستان کیبار لارین هدیله لرینه باخمایاراق ، وطن
حسرتی صائبی ترک اتمیر .

بیروقت صائبه خبیر چاتیر که ، آناسی اونوی اصفهان آیارماق
مقصدیله اوزاق یوللاردان کیچه رهک لاهور شهرینه گلمشدر . بو خبیر
صائبده کی وطن سهوگیسنی آرتیریر . یوناگوره ده او ، خواجه
ابوالحسنه و ظفر خاننا بیر قصیده یازیر و وطنه قایتماق ایچون اجازه
ایسته یدر . خواجه ابوالحسنه یازدیغی قصیده نین بیر یارچاسنی
بورادا درج ایدربیک :

قدر سخن شناس خدیو از راه لطف
گوشی بداستان من دل شکسته دار .
شش سال بیش رفت که از اصفهان بهند
افتاده است تو سن عزم مرا گذار .

(*) مین باشی

در سایهٔ حمایت سرو ریاض تو
 آسوده بوده‌ام ز ستمهای روزگار .
 گویا دعای خیر پدر در پی تو بود
 کایزد ترا چنین بسری داده کامکار .
 هفتاد سال والد بیری است بنده را
 کز تربیت بود بمنش حق بی شمار .
 آورده است جذبهٔ کستاخ شوق من
 از اصفهان به اکره و لاهورش اشکبار .
 زان بیشتر گز اکره بمعمورهٔ دکن
 آید عنان کسسته تر از سیل کوهسار .
 اینراه دور را ز سر شوق طی کند
 با قامت خمیده و با بیکر نزار .
 دارم امید رخصتی از آستان تو
 ای آستانت کعبهٔ امید روزگار .
 مقصود چون ز آمدنش بردن من است
 لب را بحرف رخصت من کن گهرنثار .
 با جبههٔ کشاده تر از آفتاب صبح
 دست دعا بیدر قهٔ راه من بر آر .

(خلاصه سی : ای سوز قدری بیلان خدیو ، من یازیفین دا بیر
 داستاننی دینله ؛ آلتی ایلدر اصفهانندان گلمشم . بومدنده سنیر
 مرحمتین سایه سنده راحت یاشامشام . گورونور که آتانیل خیر
 دعاسنداندرکه ، آله سنه بیلله یاخشی اوغول ویره شدیر . منیم ده
 یتیمیش یاشلی بیر قوجا آتام واردر . او منیم چوخ زحمتمی چکمشدر .

حسرتیم اونی اصفهان‌دان اکره و لاهوره گتیریب چیخارمشدر . راضی
اولماین که ، او بو قوجا وقتنده برده زحمته دوشوب لاهوردن
بورایا گلین . امیدوارم که ، خدمتمیزدن مرخص اولماق ایچون
منه اجازه ویره رسینیز ، چونکه آنامین بورایا گلمکدن مقصدی منی
آبارماقدر . منه خیر دعا ویرین و بولا سالین .)

ظفر خاننا یازدیغی دیگر قصیده سنده بیله دیر :

حقوق تربیتت را که در ترقی باد

زبان کجاست که در حضرتت فرو خوانم .

تو غنچه ساختی اوراق باد برده من
و گرنه خار نمی ماند از گلستانم .

طریق شکر گذاری اینحقوق این بود

که در رکاب تو نقد روان برافشانم .

بدست جذبه چو دلجوئی رضای پدر

ز هند سوی وطن میکشد گریبانم .

کنون سر همه انفاتها آنست

که یک دو سال دهی رخصت صفاهانم .

کشاده روی کنی همچو گل وداع مرا

شکسته دل نکنی بیش عندلیبانم .

نصیب شعله جواله باد خرمن من

اگر بمحض رسیدن عنان نگردانم .

(خلاصه سی : سن منیم زحمتی چوخ چکمش سن . داغیاهش

اثراریعی بیر یره توبلامشسان . تونلارین عوضنده متشکرم . آنام

منی وطنه قایتارماق ایسته بیر . بیرایکی ایلملیکه منه اجازه ویرین .

امیدوارم که ، بو آرزوی ممنونیتله برینه یقیره رسینیز . من گنه
قاییدارام ، اگر قایتماسام خرمنه اود دوشسین) .
بو خواهشه باخما باراق ، ظفر خان صائبدن آیریللا بیلیمیر . نهایت
صائب تا کید ایندی بکدن سونرا ، هندستانه قایتماق شرطینه ، اونا اجازه
ویریر و بول خرجی ایچون اونا بو یوک مبلغ ویریر . او وقت صائب
وطن شوقیله بو شعری دیمشدر :

خوش آنروزی که منزل درسواد اصفهان سازم
زوصف زنده رودش خامه را رطب اللسان سازم
بآن گرمی که من رو از غریبی در وطن دارم
اگر برسنگ بگذارم قدم ریک روان سازم
(ترجمه سی : گون اوگون اولسون که ، اصفهاندان منزل ایدیب ،
زنده رودین وصفنه شعر دییم . او حرارتله که من غربتدن وطنه
قاییدیرام ، اگر آیاغیمی داشین اوستنه بیله قویارسام ارییب قوم اولار) .
صائب اصفهانه قایتدیقدان سونرا دربار آداملارینین احترامنی
قازانمش و ایکنجی شاه عباسین سرایندان ملک الشعرا لقبه نائل
اولمشدر . ایکنجی شاه عباس ۱۰۵۹ نجی هجری ایلمنده قندهاری
آماق ایچون شاه جهانین قوشونیه محاربه ایتدیگی زمان
صائب غلبه نی تبریک ایدن بيسر قصیده دیمشدر . مثنوی طرزینده
یازیلمش بو قصیده « قندهار نامه » آدیله مشهوردر . آشاغیدا ویردیگمز
بیر مصراع مذکور غلبه نین ماده تاریخی اولاراق یازیلمشدر .

از دل زدود زنگک الم فتح قندهار

۱۰۵۹

دیگر بر شاعر قندهارین فتحنی بو مصراع ایله دیمشدر :

آمد کلید مملکت هند قندهار

۱۰۵۹

دیلمه نه گوره شاه سلیمان صفوی ۱۰۷۸ نجی ایلمده تخته
چیغدیغی زمان صائب آشاغیداکی بیت ایله باشلایان بیر قصیده دیمشدر:

احاطه کرد خط آن آفتاب تابانرا

گرفت خیل بری در میان سلیمانرا

(ترجمه سی: اونین گونشه اوخشیان اوزی خطیله ایله
چهرچیوه به دوشدکه گویا بیردسته بری سلیمانی آرایا آلدی).
بو بیت، جوانلوقدا گوزله اولان شاه سلیمانین خوشوناکلمه مش
وعمرنین سونونا قدر صائبی نظر دن سالمشدر.

مرحوم محمد علی تربیت جنابلی « دانشمندان آذربایجان »
آدلی تذکره سنده یازیر که، صائب ۱۰۵۰ نجی ایلمده تبریزده اولمشدر.
او بوخبری مشهور عثمانلی اولیا چلبینین سیاحتنامه سندهن گوتورمشدر.
اولیا چلبی یازیر که، مذکور ایلمده تبریزده اولمش و بوشهرده دیوانلاریله
مشهور ۷۸ نفر استعدادلی شاعر ایلد گوروشمشدر. او جمله دن
هاوری، صائبی، ادهمی، چاکری و واحدینین آدلارینی ذکر ایدیر.
صائب تبریزینین تخلصی « صائبی » شکنده باشقا بریرده باریلما-
دیغی ایچون بو ادعا شیمه لیدر.

بو تون بودیلمنلره باخمایاراق صائب نوزینین تبریزده دوغولدیغنی
آشکار یازیر:

صائب از خاک باک تبریز است

هست سعدی گر از گل شیراز .

(ترجمه سی: اگر سعدی شیرازین بالچیغنداند رسا، صائبده

تیریزین پاک تورپانغندا ندر) .

در بهار سرخ روی همچو جنت غوطه داد
فکر رنگین تو صائب خطه تیریز را
(ترجمه سی : صائبین آل - الوان فکری تیریزین گوزه المیکینی
بهشته چه وردی) .

ز حسن طبع تو صائب که در ترقی باد
بلند نام شد از جمله خطه تیریز
(ترجمه سی : صائب ، سنین گون بگون آرتان طبعین و هنرین
تیریزین شاننی یوکسلتدی) .

صائبین اثر لری

صائبین اثر لری غزل و قصیده لردن عبارتند . بو اثر لری مقدار
حقیقه فکرار مختلفند . بعضیلری اونلارین هشتاد مین بیت ، دیگر
لری ایسه یوز ایگرمی مین بیت اولدیغنی یازارلار : «قصص الخاقانی»
مؤلفی بو بیتلرین مقدارینی ایکی یوز مین بیته قدر کوسنریر . حتی
اوجیوز مین اولدیغنی دا یازارلار واردر . صائبین بیر نیچه دیوانی
واردر که ، بونلاردان بیری ده آذربایجانجا در لاکن چوخ تأسف که
بودیوان هله الده بو خدر . فقط مرحوم محمد علی نربیت « دانشمندان
آذربایجان » آدلی کتابنده آذربایجانجا بیر غزلنی درج ایتمشدر .

نه احتیاج که ساقی ویره شراب سینه
که نوز بیاله سنی ویردی آفتاب سینه .
شراب لعل ایچون نوکه آبرو زینهار
که دمیدم لب لعلون ویرور شراب سینه .

قوروتمه نراو عذارك ايجه نده ناده ناب
 كه گل كييمى باراشور چهره پر آب سنه .
 شرا بدن نه عجب اولماسان اگر سرخوش
 بو دوزلو ليلاريلان نيله سون شراب سنه .
 بو آتشين يوزيله كيم دوتار سنون اتكين
 حلال ابدر قانينى تايتهر كباب سنه .
 ديدم چيخاره سنى خط حجابدن غافل
 كه خط غبارى اولور برده حجاب سنه .
 سنون صحيفه حسنون كلام صائب در
 كه داع عجب اولور خال انتخاب سنه .

منده اولان بير كهنه جنگده آذربايجانجا بير نيچه بيت وارد
 كه ، اولار تا صائين در شمس الدين سامى نين " قاموس الاعلام " نده
 ده صائين بير نيمى چاب ايديلمشدر :

خطادن كيچدى جيران قاننى مشك ايلدى صائب
 دنمون عصيانى طاعت ، كفرى ايمان اينمك اولماز .
 بونلاردان باشقا صائين ساغايغندا بازنلمش ~~كهنه~~ جنگاردن
 اونين آذربايجانجا بازنلمش اوج غزاي اليمزه كيچمشدر :
 مين دل محزونيله بير تاره قربانز هله .
 زخم تر غمزه مسدمله بيچانز هله .
 اولمادان غم چكميز دور زمانندن سمين
 ناله وآه ايمه ده دن ايلدى حيرانز هله .
 لطف ايدرسن گرچه سن اغياره هر دم دوستم
 روز و شب بيز فرقتله زار و ملانز هله .

عید و صلیمله مشرف، اولمادان اغیار دون
 دستنی بوس ایادیك نیز اونا شادانیز هله .
 دام دوزخ ایچره اغیار اولماسین اصلا خلاص
 صائبیا، بیز جنت دلداره مهمانز هله .

داغ اولدی درونمده منیم ناز محبت
 مین دورلو صدا ویرمه ده در ساز محبت .
 چشمین که ایده لطفله عشاقه تبسم
 عمرونده اولور محرم همراز محبت .
 مین جورینه معتاد ایکن اول عاشق زارین
 ایتمز نه قدر ایتمه سن اعزاز محبت .
 مستاهه ایدیب نازله اول چشم سیاهی
 گوستر دل صائب کیچی اعجاز محبت .

صائبین « محمود وایاز » و « قندهار نامه » آدلی مثنوی لری
 و بعضی گور، دل نثراری ده و اردر بونلاردان علاوه اونین « سفینه »
 آدلی بیر جنگی واردر که، بورادا سکز یوز شاعرین ۲۵ مین بیتنی
 توپلانمشدر . صائب نوز شعر لریندن ده بیز قدریننی بو « سفینه » به
 علاوه اتمشدر شبلی نعمانین نازدیغنا گوره مذکور سفینه نین بیز
 نسخه سی ده دکن ده (حیدر آباددا) در . همین سفینه نین بیاض
 شکلنده باریلیمش دیگر بیز نسخه سی ده « آرمغان » مجله سنین
 مدیری مرحوم وحید دستگردی نین تهرانداکی کتابخانه سنده در .

تقریباً آتمش - بتمش مین بیتمک بیر دیوانی ده تهراندا شورای ملی نماینده‌سی مرحوم ارکانی ده ایدی من یوخاریدا ذکر اولونان دیوانلارین هر ایکسیسی گوزمشم .

صائبین چوخ گوزمل نستعلیق خطیله یازیلماش بیر نسخه دیوانی ده تبریزده محترم صفوت جنابارینین کتابخانه سنده درکه ، بو دیوان حال حاضرده استفاده ایچون منه ویریلمشدر . افسوس که ، بو دیوانین آخریندن بیر نیچه ورق دوشد بکنندن کیم طرفندن ونه وقت یازیلدیغی معلوم دگلددر . بو نسخه حقیقتاً چوخ گوزمل و نفیس نسخه اردندر که ، صائبین نوز ساغایغندا یازیلمشدر . بو نسخه نین حاشیه ارینده صائبین نوز ایله ایگرمیه قدر غزل و مختلف بیتار یازیلمشدر . بونلاردان بعضیبرنین باشدا « اراقمه » (نوز یاریمدر) سوزی قید ایدیلمشدر . بو دیوان تقریباً سکزمین بیش یوز بیتدن عبارتدر .

صائبین سکیزمین بیتدن عبارت دیگر بیر منتخباتی ده بوسطر- اری بارانین کتابخانه سنده در بونسخه صائبین نوز خطیله یازیلمشدر . کتایین آخرینده نه وقت یازیلدیغنا دایر بیله بیر قید وارددر :

• بعنایت الهی در روز جمعه غرة ذیقعده الحرام سنه ۱۰۸۱ که نوروز تنگوز نیل در نهم همین ماه بود مرقوم شد . صائب .
(ترجمه سی : آملین عثمانیله ۱۰۸۱ نجی ایل جمعه گونی ذیقعده - الحرام آیین برینده یازیلدی ، که دوقور ایل نوروز بایرامی بو آیین ۹ نده ایدی . صائب) .

صائب هر نوع شعر یازماغندا استناد اولدیغنا باخما بباراق ان چوخ غزلاری ایله مشهوردر . صائب غزالیقدا خصوصی مهارت و سلیقه

گوسترمشدر . بیر قاعده اولاراق غزلی ۱۴ بیتدن آرتق و ۷ بیتدن
اکسیک دیمزار . لاکن صائب بو قانونه رعایت ائتمه مشدر . مثلاً
آشاغیدا برنجی بیتنی ویردیگمز غزل ۳۰ بیتدن عبارتدر :

گرچه نی زرد و ضعیف ولاغر و بی دست و پا است
چون عصای موسوی در خوردن غم ازدها است .

(ترجمه سی : اگر نی ساری ، ضعیف ، آربق والسیز - آیاقسیز -
در سا . غم و کدری اودماقدا حضرت موسائین عصاسی کیچی اردهادر) .

هابیله آشاغیداکی غزلی ۲۹ بیتدن عبارتدر :

مردمک را سیر کن در حاقه چشم نگار .
گر ندیدی در میان جرگه آهوی تبار .

صائبین بیر چوخ مصراعلار و بیتلری آغزداغ آغزه گزمرهک
ضربالمثل شکلی آلمشدر بیر چوخ ادبیات مراقیلاری و ذوق اهلی
اونین اثرلریدن منتخبات دوزلتمشلر . بونین نتیجه سده صائبین
الده اولان دیوانلاری یالنیز منتخباتلاردان عبارتدر .

صائبین هندستاندا چاپ ایدلمش دیوانی تقریباً ۲۸ هین
بیتدن عبارتدر . بونین دا غلطی چوقدر . چوخ نأسف ایتمه .
لیدر که ، اونین مکمل و صحیح دیوانی هله ایندییه کیچی چاپ
ایدلمه میشدر .

صائبین وفاتی

صائبین قبری هارادا اولدیغی ۱۳۱۷ (۱۹۳۸) ش.سی ایله قدر
قطعی معلوم دگلمدی . مذکور ایله اصفهاندا بیر قبرداشی تاپیلدیقدان

و بو حادثه ادیب و خشوری اصفهانی طرفندن « ارمغان » مجله سنده بازیلد بقدان سونرا صائبین وفات ایلمی معلوم اولدی . تذکره بزانلارین چوخی صائبین ۱۰۸۰ و یا ۱۰۸۱ نجی هجری ایلمرده وفات ایتدیگینی گوستر مشار . حاجو صائب میرزا طاهر نصر آبادی ۱۰۸۳ نجی ایلمده یازدیغی نوز مشهور تذکره سنده دیر : (۵)

« عالی فطرت صاحبی و تعریفه احنیاجی اولمایان صائب حال حاضر دا اصفهاندا یاشاماقدا و خالق اونین صحبتندن فیض آپارماقدادر . »
 تذکره بزانلارین چوخی صائبین وفات تاریخ ایلاری ۱۰۸۰ و یا ۱۰۸۱ نجی ایلماری گوستر لر . بونلارین انده اولان اساس ماده بو جمله و یا بو مصراعدن ایلمی گلیر :

« صائب وفات یافت »

« بود ماهم مردن آقارشید و صابیا » . (۵۵)

بونلار انده اجدد حسابیله ۱۰۸۰ و یا ۱۰۸۱ ایلمدر .

اولا ندلسین که اونلار هرانکیسی هندستاندا دیلمش و هندستان تذکره نویساری طرفندن ده قید ایدیلمشدر . بده معلوم اولور که ، صائبین سونرا تاریخ و تذکره ارده صائبین بحث اندنار هندستان تذکره لر مه و بو ابکی ماده باروخه استناد انده رهک ، اونلاری دوغری ظن ایلمش و بیاه ده بار مشلار . او وقت یست و تاگراف اولمادیغی انجون اصفهاندان هندستانه گیدن یول اوزاق و جتین ایدی . بونا گوره ده صائبین وفات خیرینی سمو ایشیدیب ، اونی ماده تاریخ اولاراق (۵) بو تذکره ۱۳۱۷ (۱۹۳۸) نجی شمی ایلمه « ارمغان » مجله سین مدیری مرحوم آقای وحید دستگردی طرفندن نهراندا چاپ ایدیلمشدر . (۵۵) آقارشید هندستانین مشهور خوشنویساریندندر

قیسدا ایتمشار . واولادا بیلمار که ، صائبین باشقا هندستاندا بیر
 «صائبی» آدلی شاعرده اولامشدر و مذکور ماده تاریخده همین «صائبی»
 حقنده دیلمشدر . ایکنجی بیر اشتباه بوندان ادره لی گله بیلمار که ،
 «صائب» کلمه سی یوخاریدا گوستردنگمز هر ایکی ماده تاریخده
 «صائب» ناز بلمشدر . حالبو که ، «صائب» کلمه سنین همزه ایله
 یاز بلماسی دوغر بدر .

یروقه سور نه دو آرد بر اون نوزینین «اران ادبیاتی تاریخ»
 آدلی کتابنده صائبین وفات تاریخنی ۱۰۸۸ نجی ایله گوستر بر انگلیس
 مؤلفنین بورقمی هانکی مأخذدن آلدنی بزه معلوم دگلدنر .

هر حالده ۱۳۱۷ (۱۹۳۸) نجی ایله اصفهاندا مشهور تکیه باغندا
 قازینتی ایشاری آباریلدیغی زمان توریاغین آتمدان بیرطاق چیهخه میش
 وصائبین قبر داشی دا بورادا تاپلمشدی . بو حادثه نین تفصیلاتی
 «ارمغان» مجله سنین ۱۹ نجی ایله نین ۴ نجی نمره سنده درج اید بلمشدر .
 بونین نتیجه سنده صائبین وفات تاریخنی قطعی و دوزگون اولاراق
 ۱۰۸۷ نجی (۱۶۷۶ میلادی) ایل معین اید بلمشدر .

آشاغمداکی شعر صائبین وصیتی ایله قبر داشنین حاشیه سنده
 یاز بلمشدر .

عالم پر است از تو و خالیست جای تو	در هیچ پرده نیست نباشد نوای تو
یک آفریده نیست که داند سرای تو	هر چند کائنات گدای در تو اند
هم از نوجوان ستانم و سازم و دای تو	از مشت خاک من چه بود لایق نثار
این مشت خاک تیره چه دارد سزای تو	غیر از نیاز و عجز که در کشور تو نیست
ای صد هزار جان مقدس فدای تو	صائب چه ذرما هست چه دارد فدا کند

حاشیه نین ایچینده ایه بو شعر قاز بلمشدر :

محوکی از صفحه دلها شود آثار من
من همان ذوقم که مییابند از گفتار من
(ترجمه سی : منیم اثر لریم هیچ وقت اوره کوردن سیلینمه یه جاکدر -
من همان ذوقم که صحبت اریمنه باشبیرام) .
نجریرا شهر جمادی الاول ۱۰۸۷ حقهبر محمد صالح .
بوسطزاری یازان ایسه سائیدن وفات تاریخنی آشغیداکلی
مصراعدا ناپهشدر :
سوی فردوس برین شد صائبیا - ۱۰۸۷ .

ترجمه ایده نی : غ . محمدلی